

Malinové roky

Iveta Zaťovičová

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Iveta Zaťovičová

Malinové roky

Copyright © Iveta Zaťovičová, 2017
Cover photo © Mária Streicherová, 2017
Cover design © Jana Satková, 2017

© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava, e-mail: vsos@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Jazyková úprava: Monika Bajlová
Obálku s použitím fotografie Márie Streicherovej spracovala Jana Satková
Sadzba: Jana Satková
Tlač: Alfaprint
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-982-4

*Túto knihu venujem Jane z vďaky
za dlhoročné priateľstvo.
A za to, že si ma pamätá lepšie ako ja.*

I. ČASŤ

Prestupná stanica

NIE

Bolo leto

Malo žlté vlasy

Bez lásky

Bolo strašne dlhé

Na všetkom záleží

Aj na jednom slove...

(Ida, 21 r.)

Leto roku 1982 bolo dlhé a horúce, pre mnohých aj strašne úmorné. Napriek tomu, alebo možno práve preto, sa v ňom všeličo udialo. Pre okresné mesto na najjužnejšom juhu stredného Slovenska to *všeličo* bolo aj dosť významné, lebo sa v ňom prvýkrát konali Majstrovstvá sveta v parašutizme.

Ida sa na majstrovstvách tiež zúčastnila, aj keď nie ako padajúci účastník. Bola prijatá ako hosteska bulharských skáčucich. Keby nebola v situácii, v akej práve bola, jeden z bulharských parašutistických krásavcov by jej určite padol za obeť. Alebo ona im? Ktovie.

A keby nemala len dvadsať.

A ešte keby ju práve neopustil chlapec, s ktorým chodila.

Zatiaľ to Ide neoznámil, ale jeho otec to prišiel povedať jej rodičom, lebo vtedy sa to vybavovalo tak. Gabov otec prišiel a povedal Idinmu otcovi, že niečo treba robiť.

– A to akože čo myslíte, čo máme robiť?

– No nič, ideme tam a dotiahneme ho domov.

Gabov otec prišiel do domu Idinho otca viac než rozčúlený. Bol rozhorčený, sklamaný, zúfalý, ale predovšetkým chcel vraždiť. Tú Gabovu novú, čo si ju teraz dovliekol na chatu, tú Radanu, tú nech Gabo rovno nasadí na vlak, lebo on, jeho otec, ako plne oprávnená osoba, jej vlastnoručne vytrhá vlasy.

Idin otec nebol miernejší, ale bol predovšetkým rozumnejší. Chlapec, čo chodil za jeho dcérou, nespĺňal celkom jeho zaťovské predstavy, avšak do Idinho výberu sa nestaral. Báł sa len toho, aby neotehotnela, kým neskončí školu. Že z toho, na čo sa mladí doteraz odvážili, Ida otehotnieť nemohla, jej otec nevedel.

A priznajme, že Ida bola v tomto tiež dosť vedľa.

Ak si teraz jeho nádejný zať po štyroch rokoch dovie-dol z Čiech inú, a rovno na chatu, zrejme sa s ňou odvážil

na viac. Z pohľadu Gaba to považoval za dosť prirodzené, veď aj v pesničke sa spievalo, že *študentská halenka je veľmi tenká*. Ale tá Idina asi bola málo.

Tiež keby nebola vtedy prestala jesť.

– Urobím ti aspoň praženičku, nedáš si, Iduška? – spýtala sa jedného večera matka, ktorá dúfala, že jej dcéra po celom dni predsa len niečo zhltnie.

Idinou jedinou odpoveďou v tom čase bolo: „Nie, nechcem nič.“ Keď sa jej však matka so slzami v očiach opýtala, či aspoň z jedného vajíčka praženičku by si nedala, tak odpoveď mierne prispôsobila. – No dobre, z jedného.

Za dvadsať minút rozmrvila na tanier pol krajca chleba a cez krk pretlačila tri štvrtiny praženice z jedného vajca.

Spomienku na toto obdobie a na svoju štyridsaťosemkilovú podobu ani teraz, po mnohých rokoch, nemá rada, a preto si ju ani nepamätá. Ale pamätá si ju dobre.

Majstrovstvá sveta sa skončili bez ujmy na Idinej nevinosti a leto sa preklopilo do druhej polovice. Ida si sadla na terasu rodičovského domu, z ktorej sa nasledujúce tri týždne nepohla. Proste si tam ráno nalačno sadla a večer z nej nalačno odišla, pričom večer pre ňu začínal o šiestej alebo siedmej, podľa toho, kedy sa jej matka prvýkrát spýtala, čo bude večerať. Nič, zaznelo tradične.

Je zvláštne, že sa počas sedenia na terase nenudila. Nečítala, nevyšivala, nepočúvala rádio... len sedela. Z terasy

dovidela na križovatku, z ktorej mohlo prísť Gabovo auto. Keby ho včas nezbadala alebo keby sa splietla, spoznala by ho podľa zvuku motora. Nebola fanúšikom motorizmu, ale zvuk motora Wartburg poznala dobre. V tom čase malo auto značky Wartburg dosť veľa ľudí, asi každý piaty vlastník auta, aj jej otec.

Je to dosť neveriteľné, ale po troch týždňoch čakania na zvuk motora Wartburg motor Wartburg naozaj zahrkotal pred ich domom. Keď sa vypol, Ida vyskočila zo stoličky, a o chvíľu sa presvedčila, že Gabo naozaj prišiel, aby jej naozaj povedal, že sa s ňou rozchádza.

- Kedy odchádzaš? – spýtala sa bez slz.
- V nedeľu, tým o dvanástej.
- Prídem ťa odprevadiť.

V tú nedeľu prišli tak skoro pred príchodom vlaku len dve osoby. Z diaľky vyzerali ako ľudia, ktorí patria k sebe, vzdialenosť medzi nimi však bola na lavičkové pomery o štyridsaťpäť centimetrov väčšia než u mladých ľudí, ktorí spolu chodia.

Gabo pohladil Idu po holej nohe. – Aká si opálená...

Ida sa odtiahla, na toto už Gabo nemá právo. Na nič už nemá právo, čo sa týka jej. Ani nevie, načo ho chceta prísť odprevadiť, načo tu s ním sedí. Veď je všetkému koniec, iste aj umrie.

Ale hádam si nezvolí smrť zato, že si Gabo našiel inú?
A keby zomrela tá iná?

Nie, toto si nemôže priať, to sa nepatrí. Nesmieme priať smrť nikomu, ani tomu, kto nám ublížil, takto jej to vždy hovorili, takto ju, Idu, vychovali. Povedali jej, že čas všetko vyrieši.

Idine myšlienky sa v tej horúcej zmesi augusta a vlakového oleja pomaly menili na kolomaž. Došla na to, že by bolo najlepšie, keby zomrel rovno Gabo. A potom, samozrejme, aj ona sama.

– Čo na to hovorí tvoja mama? – spýtala sa nakoniec v nádeji, že si vypočuje vetu, na ktorú čaká.

– Už sa so mnou nerozpráva.

Na malú, ozaj maličkú chvíľu pocítila spravodlivé zadostučinenie.

Keď o 11.59 pristál rýchlik, ktorý o 12.01 odviezol Gabu pred Idinho zrak – podľa nej už naveky – obyvatelia tohto provinčného mestečka práve obedovali, ako každú nedeľu, svoju slepačiu polievku, za ktorou si dali zemiakový šalát a rezeň. Lebo slepačia polievka a rezeň boli výdobytkom socializmu, ktorý si každá rodina v tom čase mohla jedenkrát za týždeň dovoliť, a ako vhodný deň si každá rodina vybrala nedeľu.

Idina matka a otec obedovali svoje rezne v tú nedeľu o 12.10, keď sa ich dcéra vrátila domov a oznámila im, že ona dnes obedovať nebude.

***

Tento deň sa do krehkej Idinej duše vryl hlboko ako klinec do rakvy. Ida vtedy celkom nezomrela. Dosť vecí však pre to robila, aspoň si to myslela. Okrem toho, že úplne prestala jesť, hľadala aj iné spôsoby úhynu. Napríklad vyliezla za veľkého vetra na vysoký čerešňový strom a naťahovala sa za najkrajnejšími (aj najkrajšími, ale čo tam po nich) čerešňami. Samozrejme, že ľudia, čo vedia vyliezť na strom, obyčajne z neho nepadajú tak často ako jeho plody. Ida ale na stromy liezť nevedela, a keď sa na ten jeden s námahou vyšťverala, s nádejou počítala minúty, kedy spadne a naveky tak ukončí svoje trápenie.

Môžeme konštatovať, že výraz prevetrať si hlavu bol v Idinom prípade dosť výstižný. Keď sa čerešňová haluz napriek zložitému eskamotérstvu pod ňou nezlomila, vyfúkaná opatrne zliezla zo stromu. Predsa len, povahu samovraha nemala.

Napadlo jej, že ani rodičia by tomu neboli radi.

Od samozabíтия nešťastným pádom zo stromu teda upustila, no smútok za Gabom pretrvával. Ida si opäť sadla na terasu a do konca septembra na nej napísala ešte niekoľko smutných básničiek. Napríklad pätnásteho augusta takúto:

Augustová nedeľa

*Nič sa nezmenilo –
mesto, ulica, ľudia...
My sa opäť prechádzame
Ruka v ruke
hľadáme na seba
cez ožltnutú augustovú nedeľu*

*Akurát, že čas si zahral
pozmenil polohu
niektorých vecí:
rozdvojil chodník
ulicu dal medzi nás
a do našich rúk cudzie*

Pravda, v Idinej sa neocitla žiadna iná ruka, ale vedela, že skôr či neskôr bude aj to. Dávala tomu zhruba sto rokov.

***

Školský rok sa po tomto osudnom lete začal v utorok 5. októbra. Ida sa doma rozlúčila s tým, že príde až na ďalší víkend. Smútok, ktorý ju kváril, bol neznesiteľný a myslela si, že v partii kamarátov a kamarátok naň skôr zabudne.

Problém bol však v tom, že nemala kamarátov a kamarátky, tobôž nie partiu, do ktorej by patrila. Mala len

spolužiakov, z ktorých niektorí sa s ňou kamarátiť chceli a s ktorými sa ona chcela kamarátiť o niečo menej. Z jej pohľadu boli všetci príliš hluční a príliš veselí a ona momentálne chcela len v tichosti trpieť, nevšímať si nikoho a byť nevšímaná. Nechcela vyplakávať v spoločnosti. Rozhodla sa, že pôjde plakať domov, do vlastnej izby a do vlastnej postele. V piatok, len tri dni po tom, čo odštartovala posledný ročník na vysokej škole, schytila prázdnu cestovnú tašku, aby dobehla na spiatočný južný vlak.

Rodičom nezavolala, veď sú doma. Budú radi, že ju uvidia. Mama iste bude chcieť, aby jedla. Možno si aj niečo dá, ale na to teraz nemyslí. Myslí len na to, že si chce ľahnúť a plakať.

***

Dom, v ktorom Ida bývala a ktorý, ako dúfala, sa stane počas nasledujúcich dvoch dní jej útočiskom, vyzeral tichý a tmavý. Hoci bolo len niečo po desiatej, nič nenaznačovalo, že v ňom niekto teraz je, a keď je, že nespí. Ida pretiahla svoju tenkú ruku cez tyče bráničky, ale kľúč v zámke nenahmatala. Rodičia ho na noc vyťahovali, aby sa k nim nedostal zlodej, a ak by sa už mal dostať, tak nech musí preskočiť plot. Obvykle to tak aj bolo, našťastie, nie často. Mimochodom, v záhrade o tomto čase bolo už len zopár černíc, kvôli ktorým sa zlodejom cez plot liezť nechcelo.

A to sa nechcelo ani teraz Ide, hoci by to zvládla, veď spo-
meňme si len na nedávnu akrobaciu na čerešni.

Kľúč od dverí domu má.

Ale nie, liezť nebude, radšej zazvoní. Crrr, crrrrr.

Drnčanie zvončeka rozseklo ticho v ulici i v dome. Ne-
pripomínalo spiežovce, skôr hlas štrkáča. Dom však na-
ďalej ostal tichý a chladný, v žiadnom okne sa nerozsvieti-
la ani nočná lampa.

Crrr, crrr.

Chvíľu váhala, ešte raz si v hlave premietla svoje mož-
nosti (preliezanie, dlhé vyzváňanie, skala do okna a po-
dobne), ale nakoniec všetky zavrhla, lebo dostala geniál-
ny nápad. Keby sme mali byť úplne úprimní, lepšie pove-
dané, keby bola k sebe úprimná, tak by si priznala, že ten
geniálny nápad jej skrsol v hlave už na križovatke, keď vi-
dela, že v dome je tma. Priam si priala, aby rodičia už spa-
li. Inak by zvonila odvážnejšie.

Zdvihla tašku zo zeme a vykročila tým smerom, z kto-
rého prišla, ale na križovatke zahla doľava a pustila sa dole
kopcom po Durende. Potom zabočila na Hlavnú ulicu
a s čoraz viac búšiacim srdcom pred tretím domom za-
stala.

V treťom dome na Hlavnej sa svietilo.

V treťom dome bývali Gabovi rodičia.

Cilink, cilink... cililink...

– Iduška, srdiečko, to si ty? – Gabova matka neverila
vlastným očiam.

Objali sa ako matka s dcérou a vošli do domu. Ida ju stále volala *teta*, hoci jej Gabova matka neraz povedala, nech ju volá *mama*. „Mama“ sa Ide zdalo v tom čase prehnane, teraz, po rokoch, ľutuje, že to vtedy neprijala. Asi jej to už nanovo nenavrhne.

– A vieš, že možno aj Gabo príde domov? Skoro ráno... Nie je to isté, lebo mal poslať telegram a neposlal, ale keď sme minulú sobotu spolu telefonovali, povedal, že ak mu do toho nič nepríde...

Vo dverách obývačky sa zjavil rozospatý Gabov otec v pyžame. Keď zbadal Idu, zjavne nebol rád. Na tejto situácii ho netešilo nič. A jeho Gabo je teda riadna sviňa!

– Tak veď nech spí u nás, choď s ňou do Gabovej izby. A keď náhodou príde aj on, vyspí sa tu dole, v obývačke.

Gabov otec nebol nikdy milý, ale bol aspoň vecný.

Gabova matka sa začala trochu ošívať. Pravdaže, Ida tu môže prespať, o to vôbec nejde, lenže čo je v tej izbe...! Nuž, ako jej to...

– Iduška, uloží ťa do Gabovej izby, len, vieš... no... musíš to vidieť, vieš... ja som z toho úplne nešťastná, úplne zničená, som aj povedala, že mu to všetko postrhávam dole, ale on povedal, nech sa neopovážim, lebo už nikdy domov nepríde... – Matka sklonila hlavu, ako keby sa hanbila, a pustila sa hore schodmi.

Pred Gabovou izbou obe na chvíľu zastali a matka s ťažkým povzdychom stlačila kľučku dverí. – No pozri!

Všade! Toto... toto... tu... Nevieť, ako tu budeš spať, všetko tu má od nej, nielen tie fotky na stene, ale v krabici pod posteľou aj listy! Ja som z toho úplne nešťastná...!

Vysoká, štíhla, dobre stavaná dlhovlasá bruneta, na každej fotke s Gabovým psom.

Ona sa Gabovho vlčiaka vždy bála. Napokon, každého vlčiaka. A psa.

Hneď pochopila, že fotky sú z tej chaty, o ktorej Gabov otec hovoril Idinmu otcovi, kým ona bola na majstrovstvách. A tá na fotke je oná Radana.

– Nebojte sa, teta, ja sa vyspím, som unavená. Dobrú noc.

– Dobrú noc, Iduška, srdiečko, dobrú noc.

Keď teta odišla, Iduška, srdiečko, si ani nesadla. Civala na stenu a detailne prezerala jednu fotku po druhej. Radana so psom a bez psa, Radana v plavkách, v nohaviciach, Radana sama pred chatou, Radana sama v chate. Samá Radana, všade, po celej izbe, možno aj v akváriu.

Sadla si na kraj posteľe a plačúc sa zvalila do Gabových perín. Ale nezaspala. Bola príliš unavená, no ešte viac rozrušená, a vtedy nezaspíte. Keď v dome nastalo ticho, vstala a vytiahla spod posteľe krabicu, ktorú tak neprozreteľne spomenula Gabova matka.

V krabici našla všetko, čo nebolo určené pre ňu, ale po čom prahla. Chcela vedieť kde, prečo, ako a kedy. Necítila sa nediskrétna. Nemala dojem, že číta to, čo jej nepatrí,

nemala ani výčitky svedomia. List po liste, riadok po riadku, milostné vyznania, fotky, pes, Radana. Keď skončila, bolo pol tretej ráno, zavrela krabicu a s ňou všetky svoje sny a nádeje.

Ráno vstala trochu unavená, ale to bola vždy a celé dni, hlavne odkedy jedávala menej. Obliekla sa, v Gabovej kúpeľni si opláchla tvár studenou vodou, umyla si zuby Gabovou zubnou kefkou, utrela sa do Gabovho uteráka. Potom zdvihla svoju prázdnu tašku a naposledy sa obzrela po izbe.

Zdola sa šírila vôňa kávy a ozývali sa tlmené hlasy. Tú vôňu a tú rannú atmosféru dobre poznala. Hoci sama kávu nepila, u tety si vždy dala. Veď už si mala osemnásť, moja, tak si daj, vravievala jej teta. Teraz má už dvadsaťjeden, tak si dá.

Na siedmom schodíku však zastala, zrak jej padol na kapitánsku čiapku. Len pomaly sa jej rozsvetcovalo v hlave, tá čiapka tam včera predsa nebola, tú by si bola všimla...

– Dobré ráno, ktože mi to obsadil moju posteľ?

Ide sa podlomili kolená a posledné tri schodíky preletela. Vpadla rovno Gabovi do náruče.

Ale bola to iba náruč záchranára.

***